

aosem

gedichten

anke hoornstra

aosem

Anke Hoornstra

aosem

gedichten

Anke Hoornstra

Disse uutgifte wodde wat de centeraosie angaot mit meugelik maekt deur de perveensie Frieslaand.

Mit daank an de Stichting Vrienden van Rinny Siemonsma

Niks uit disse uutgifte mag opni'j drokt en/of eupenbaor maekt wodden op wat veur meniere dan ok, zonder dat daor van te veuren schriftelik goedvienen veur geven is.

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author.

© 2000, Anke Hoornstra, Wolvege

Omslag: Anke Hoornstra

DTP: Wabe Schaper, Wolvege

Foto's *Wolf* en de *Hunningdaenker*: Andries Hoornstra Fotografie, Wolvege

Foto's schilderi'jen Rinny Siemonsma: Fred Platje, Oosterwoolde

Drok: Drokkeri'je Van der Meer, Oosterwoolde

SSR: 94

ISBN: 90 6466 103 0

VERANTWOORDING

De eerste twie strofes uit et gedicht *Wildernisjaoren* hebben diel uitmaekt van een gedicht dat in et Nederlaans schreven was, nl. *Kennedy was al dood* dat publieerd wodde in *De Zwolse Courant*.

Et gedicht *Veur de vrundinnen van vroeger* het in et Nederlaans, in een ere vorm, in de *Leeuwarder Courant* staon.

De gedichten *Mamme* en *Oma Anna* bin oorspronkelik deur mi'j in et Nederlaans schreven en he'k overzet in et Stellingwarfs.

De gedichten *Utzicht*, *Winter*, *Los* en de cyclus *In et veurbi'j gaon*, bin eerder publiceerd in *De Ovend*, et tidschrift van de Stellingwarver Schrieverstonte.

De gedichten *Laantien pik* en *God zien somme*, bin eerder publiceerd in *Roet*, een Drents letterkundig tidschrift.

Et gedicht *Naachtsniij* staat ok in de bundel *100 dichters* van de stichting *Internationaal Forum* (voor Afrikaanse en Vlaamse Taal- Vertaal- Letter- en Geschiedkunde).

Et beeld *Wolf* is maekt deur *Bert Nyenhuis*, en staot op et Pastorieplein in Wolvege.

Et gedicht *De hunningdaenker* is in opdracht van de Stichting *In Verbelinge* schreven bi'j et gelieknaemige beeld van de Belgische kunstener *Carlo Mistiaen*. Et beeld staot in Makkinge en maekt diel uit van de keunstroute *In Verbelinge*. Et gedicht is eerder publiceerd in de bi'j die keunstroute heurende katalogus. *Theo van de Bles* het hiervan een overzetting maekt in et Engels. Die vertaeling wodde publiceerd op et Internet.

An de cyclus *In et veurbi'j gaon*, vuuf gedichten bi'j leven en wark van de Stellingwarver keunstschilder *Rinny Siemonsma*, wodde in 1998 De Oolde Pookpries toekend. Naor anleiding daorvan bin de gedichten mit de keunstwarken daorbi'j ofbeeld doe uitgeven op een serie keunstkaorten deur de *Stellingwarver Schrieverstonte*.

ANKE HOORNSTRA

DE REGEN

Is de regen roekeloos?
Zi'j het gien vaalscharm.
Vaalt te pletter
op de straoten.

Kiest de regen waor as zi'j vaalt?
Zi'j het de bargin lief
mar ok
de grote revieren
om uuteindelik toch weer
saemen te valen
mit al et aandere.

Viene mi'j zo
in mien woorden.

Vaal mi'j tegen.

GOD ZIEN SOMME

D'r kan ok gien
baaste in een tegel
zitten of d'r gruuit
wel wat.

Hier bi'jgleiks
staot een plaantien
mit - 'k telle - zcuven
blatties.

Ok al
is dit een leugen;
et bin d'r vufe,
hadde 'k d'r liever
zeuven teld.
Zoveul volhied
in een baaste
zol zeker niet
op toevallighied
berusten.

Mar om dat kiend in mi'j,
dat mar volholen blift
dat d'r wat bluuiken zal
in wat stokkend is
en breuken,
wil 'k werachtig
wel liegen
da'k baaste.

STELLINGWARFS

Sund oolde daegen
in blauwe plooirokkies
en mamme heur witte
schölken veur
de Zundag.

Sund et zaachte van
jonge jaoren
en et lude
lachen van kiender
over et laand.

Sund zolange
die tael

opteerd in de
tied as een
oold verhael.

WILDERNISJAOREN

Doe mien haor lang genoeg was
veur twie dikke vlechten
wodde ik et Indianemaegien.

Mien breurtien
- twie pistolen
veur zien jaordag -
de Grote Stoere Kojboj.

De Boezenkoolties
van de Pasteri'je,
de vi'jaandelike stamme,
op zuke naor winterveurraod
en vrouwvolk om te stelen
mar Henkie de Vries kwam
mi'j altied redder.

Zundapp was
et fiere peerd
daor 'k aachterop
bi'j mien Vader
et Machtig Opperheufd,
- groot en stark en alwetend -
deur de glorierieke wildernis vol
greensloze seisoenen reed.

Boven de karkedeure
praotte God Nederlaans
mar de starke verhaelen
over Bas van der Veer
klonken as oonze oolden

tot d'r een bottien
te staon kwam
bi'j et hekke
van Hendrik zien laand:

VOGELRESERVAAT
VERBODEN TOEGANG

en tael een teken wodde
van et verstaand.

VEUR DE VRUNDINNEN VAN VROEGER

Wi'j hadden
mini-jurkies an
en zollen bostcn kriegen.

Wi'j lachten
mit nii'jmoodse ogen
naor dc kamera
van Betty heur mamme.

Oons kwammen
zoemers toe.

Wi'j waren
roemteschuppen.
Wi'j voeren
in et now en tied
- de branige -
zol oons brengen
waor wi'j wezen wollen.

Wi'j zollen nooit
een oolderwetse
foto wodden.

GREENZEN

En et oge
zicht et zelde grös.

De sloot,
de walkaante,
de baarm,
de diek.

Weer grös
langs hoger laand.
Et riet,
een ere sloot, et stek
mit hekkedam.
Et laand.

Boswallen
benemen et zicht.
Deur de locht
streept een vliegtuug en
binnen heur letterlike vlocht,
vligt een koppeltien gaanzen.

Hoge daorboven
de wolkens,
as zuukplaeties uut
een jongere tied

en et hatte vint
roemte en aosem
veer veurbi'j
de greenzen
van et zicht.

UUTZICHT

Veur wie hier vremd is
lat et him
niet meer raoden;

hoe van hierut
de wereld zonder aende
leek as de dieze
him daelelegd hadde
over et laand

en daor et locht eertieds
de flaanken van een Friese
glaanzen leut speult et now
wat onwennig
op de daeken,

mar bi'j hadde wiend
golft minder zee van grös

uut zicht
aachter de huzen.

HAAST

Disse locht is
vusen te blauw en dot
an zoemer daenken.

Ofvalend blad
verradt nusten in
bomen en struken.

Voegels trekken al
naor waarmere streken en
een kruderige locht trekt
over et laand
de dörpen in
mar de meensken
willen d'r nog niet an.

Zitten kringe in de tied,
et heufd nog vol
nusten van
de zoemer.

NAACHTSNI'J

In et schiemer van de naomiddag
valen de eerste vlokken.
Zaachte as een herinnering.

Duj weer is onderwegens
mar de kiender
meugen langer opbleiven
en gaon hoopvol op bedde.

Aovens laeter,
as 'k de gedienen slute,
zie 'k in et laampelocht
alles wit

en morgen
is een ere dag daor wi'
in wakker wodden
uut een droom
die snij hiet.

WINTER

Now bomen
te prakkeseren staon
over de tied
die onderhuuds
een ni'je kringe
etst in et hooft
dat kraekt as
zol et klaegen:
'Et jaor gruuit
oold van daegen.'

Now kri'jen
spottende heur berichten
van dood en
leven krassen
en kiender schietgebetties
doen om snij
veur winterwille.

Now liekt et krek
as zol et starven,
dit ribbeschiere
winterlaand,

wiels
knoppen
an maegere takken
geruchten verspreiden
over et veurjaor.

LAANTIEN PIK

Van alle kleuren in
de tuun hebbc ik dc
witsten an. Laankuut
mien boek lezen.

Laant daor uit
et zunige blauw van
een wiefelende
zoemermiddag,
mit zes poties naor
hoolvaaste zukende
op de zeume van mien rok,
een mikroskopische Columbus.

Bestudeert hiel krekt
de glooiings, de hellings
en de spelonken van plooisels
in et weefsel.

Stiegt op
een toevallig zochien wiend.

Brengt, zwevende
in hieltied groter
woddende ronties,
mien beker thee in kaorte.

Tilt dan, driegende
as van een Schorpioen,
zien achterlief op
boven mien huud.
En legt beslag op zien Ni'je Wereld.

Veer veurbi'j de reden
van zien droom.

HUWLIKSBOOT

Bestormd deur zorgen
om daegelikse dingen
woele 'k mi'j
omme en omme
in de al dieper
woddende naacht.

Naost mi'j
mien man mit
zien zwiegende hanen
tussen oons in,
vaaste veraankerd
in de haeven
van de slaop.

'Catamaran,'
daenke 'k nog,
veur da'k anlegge
op de kalme kedaans
van zien aosemhaeling.

DE GITAARSPEULDER

Om de gitaarspulder gong 'k naor buten
en tiesde omme in de tuun,
mi'j ofvraogende
wat te doen mit mien hanen.

Om de gitaarspulder hong 'k uuteindelik
et wasgoed op
wiels 'k luusterde naor
zien speulen en wus 'k
zien hanen an de snaoren,
zien haor,
zien hoolding,
beugen over zien insterment.
Zittende in et grös.

Om de gitaarspulder
waorschouwde 'k de kiender
stille te wezen.
'Stille,' zee 'k zonder
mien stemme luder te maeken
en zi'j speulden wieder
op zaachtere toon.

En hiel die middag wa'k
de aachtergrondzangeresse
die stillegies
veur jow zong.
Totdaj'
kommen zollen.
Totdaj' kwammen.

DISSE

An de grote taofel
tekent mien zeune
een maone
en de naacht,
vol mit steerns.

Een schip dat langs
de aender veert
vergaot zowat
an de raand
van 't pepier.
Op de bojem ligt een vrouw.
Nao mien vraoge.
'Dat bin ie. Mar 'k redde jow. Zie?'
En hi'j maekt bellegies
bi'j mien mond.

In de rechterbovenhoeke,
daor waor de dag begint,
schrift hi'j zien naeme
die as een vremde voegel
mit kroeme vleugels
langs een schaeterende zunne vliegt.

Disse
tovert altied mit locht.

LOS

Zokrek nog rillings
van spieren in et jonge
jongeslief mit huver
in de huud veur A.
Op lengte staot hi'j
as kleinste veuran.
Ogen en oren spitst veur
et teken van de badmeester.
Et fluitien klinkt, et nikkende
heufd van 'toe mar mien jong'.

Hi'j recht zien rogge.
Et heufd, fier boven de schoolders uit.
De haandpalms die mekaander
vienen, veer daorboven.
Dan snidt hi'j deur de locht
en zet et waeter an dat
eerst nog reenfelloos
en strak, krek as een spiegel.

Koppien-onder now
tot hi'j de slag te pakken
krigt en happende naor locht
weer boven komt in een kringe
die wieder en wieder van him of
gruuit tot disse bi'j mien voeten
de kaante raekt en brekt.
Dan zwemt hi'j naor de overkaante.

WINKELEN

Te winkelen west
mit mamme
om een jasse veur heur.
Et is een brune wodden
mit wat kejakkigs.

Now in et kef 
veur koffie
mit wat d'r bi'j.
Zi'j is bliede
dawwe zitten.
'Bin zo mu kiend.'
Zi'j het mi'j laete kregen.

In een hoeke
zitten twie jongere maegies.
Die iene bin ik west,
die mit et schreeuwende haor
en et dudelike gezichte.

Zi'j kikt, mit schietende ogen
naor mi'j en argens starft wat
dat 'k niet meer
levendig wus.

'Moej' nog koffie, maegien?'
vragt mien moeder.
Ik nikke.
'Ik wodde oolder, mamme,
dot soms zeer.'

MAMME

Mamme het
mien huud west.
Een schelle om
mi'j henne
en doe de tied
heur eupenbreuk het zi'j
mi'j as een zi'jlinge
uutplaant.

Zi'j beug et locht
veurbij'j et schaad
totda'k hoger
as et ontuug ston,
om zels te zi'jen
wat in heur
ontston.

Now ik
mi'j verbaazen laote
over de raphied
waor alles mit gruuit

gaot zi'j
heur traoge gang
en schommelt
langzem
deur et leven
zoas doe ik
in heur begon.

OMA ANNA

Oma Anna slapt
bi'j de knienegies.
Heur ni'jdeuze
neme 'k mit,
heur kamme
en haornet.

De klokke
mit de grote ciefers
- heur ogen
weren slecht -
hange 'k thuus
in de achterkaemer.

Mien Prusische Oma,
Anna Amalia,

heur tied
tikt wieder
in mien huus.

OFSCHEID

In memoriam Leentje Hoornstra

Kom
en trekke zachies
jow tedere voeten an

now zi'j deur daegen
en dingen verlaoten
heur lichem
ofdaon

now al heur doen
laot is

laot heur
laot begaon
now zi'j as tael
en teken ligt
op de lippen
van de tied

laot mar gaon.
Zi'j zal veur
oons
bidden.

VROUW BIJ ET RAEM

Veur Anneke

Hieltied minder
van heurzels
dreegt zi'j naor de stoel
waor zi'j plak
innemt.

Naost heur
op de taofel,
waor potties
vol latien
staon te dringen
om heur andacht,

verzaemelen
de vrunden en femilie
heur in bonte
kevotten
onder et beriek
van heur haand.

Zi'j lest veul
om de tied
te vullen die
heur mar niet
passen wil.

ZEE MIT VRUNDINNEN

Nao heur vraoge
gaon wi'j naor zee.

Herinneringen
an wat daor altied west het
waor wi'j niet:
geluud van meeulen, braning, de verbaozend
wiede blik en golven
die wetmaotig of en an...
Zulver
mar blauw.

Daoromme ok hier
en om vaaste te stellen
dawwe groter binnen
as een korrel zaand,
een schelpe
en de meerste vissen
in dc zee mar
klein bin we, dat al.

Lacter,
op et duun
mit chips cn ijs,
maeken wi'j de geluden
die vrundinnen macken
op zoe'n dag
mar as et kraeken
van et kladdegien zwiegt,
roest daor weer de machtige zee
aachter oonze stemmen
en warkelik nargens
weten wi'j et antwoord
dat past en hoe.

‘Zuwwe dan mar
een glaezen postbode versturen,’
vraog ’k, ‘en dan geduldig waachten?’

Mar zi’j zit zwigende,
mit heur hanen
in et goolden zaand.

TIEDREIZE

Elke dag
lope 'k mit de hond
een pad
van een kertier.
We gaon van A.
Onderwegens
dielen we
een appel, speulen
mit een stok.

Bi'j B kerent wi'j
en volgen
etzelde spoor
weeromme.
Et klokhuus
ligt d'r nog,
ofdrokken
eersomme.

Weer thuus viene 'k
bi'j de kapstok
de herinnering
an een vrouw
die votgong
mit de hond.

Elke dag maeke 'k
dezelde lusse
in de tied.

BEDEVAORT

Veur Marli

Legge jow voeten,
zwaor as een
zunde,
in heur hanen
die glimkend
waachten in
heur schoot

en wiels zi'j et ark
zuukt veur
jow kwaol,
eelt of eksteroge,

vertellen heur
ogen et verhael
van jow reize.

‘Stille mar,’
zegt zi’j
‘et leven lickt
slimmer as et is.’

‘Beeldend’

Waarin opneumen: *Wolf*, *De Hunningdaenker* en de cyclus *In et veurbi'j gaon*.

WOLF

Bi'j donker weer vale 'k
weg tegen mien aachtergrond

Tegenover mi'j
wodt God zo hoge
prezen dat zien majestetit
wel haost onzichtber wodt

Beneden
op et plein,
laotens mindere goden
regenbogen aachter
op de natte stiender

en mien hiele lief
staot in et teken
van et verbond
tussen meenske en wolf:

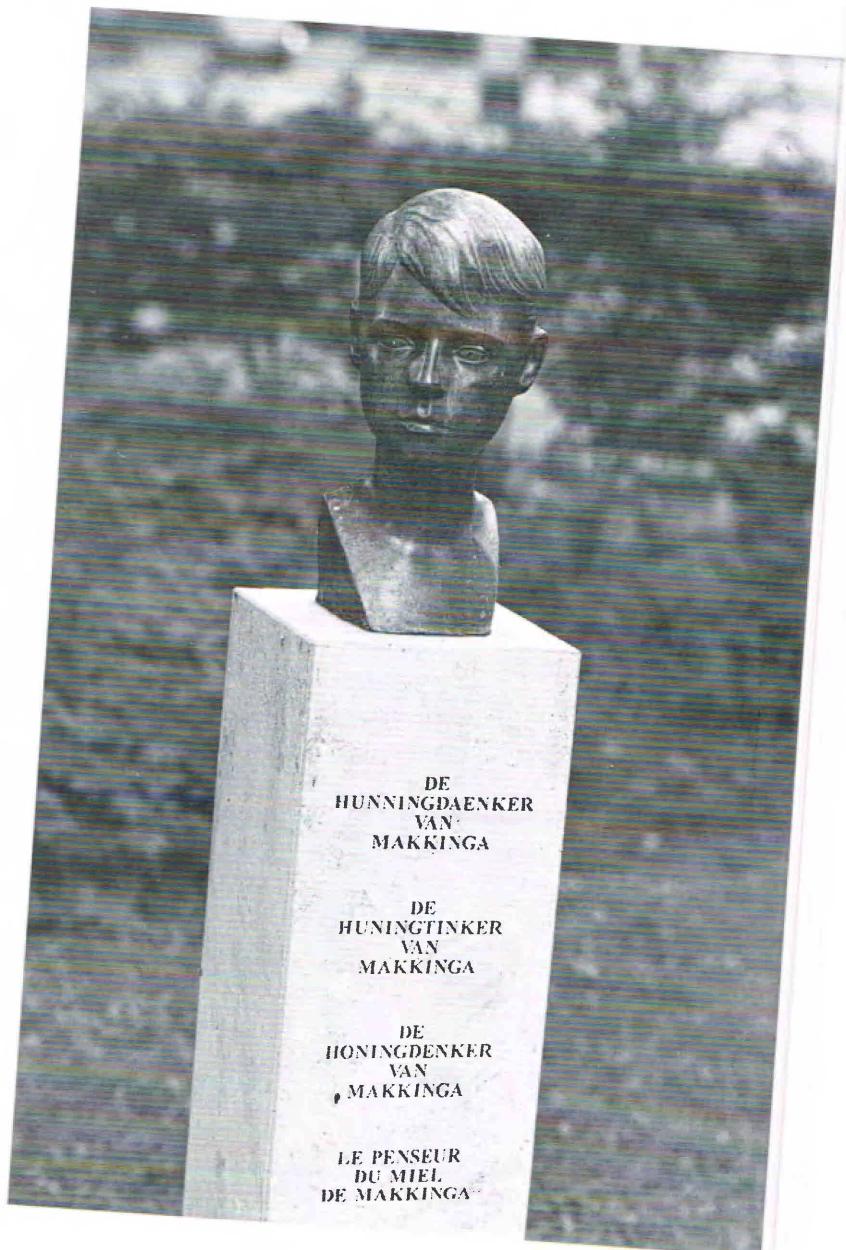
De hond.

Mar as de klokke
in de toren slat
dan heure 'k et goelen
diepe vanonder mien koolde vacht:

Oe haandtam maekte God!
Gedaenke mien vri'jhied en
de wilde jonkhied van mien zicl

now disse hoogte
mi'j angst anjaegt
waorop 'k verstiend
in disse hoolding
vaaste ligge as an de ketten.

Te vrundelik
veur een anval
uut verweer.

DE HUNNINGDAENKER

Mien heit was
bi'jker en vlechtc'r.
Bi'jekörvevlechter.

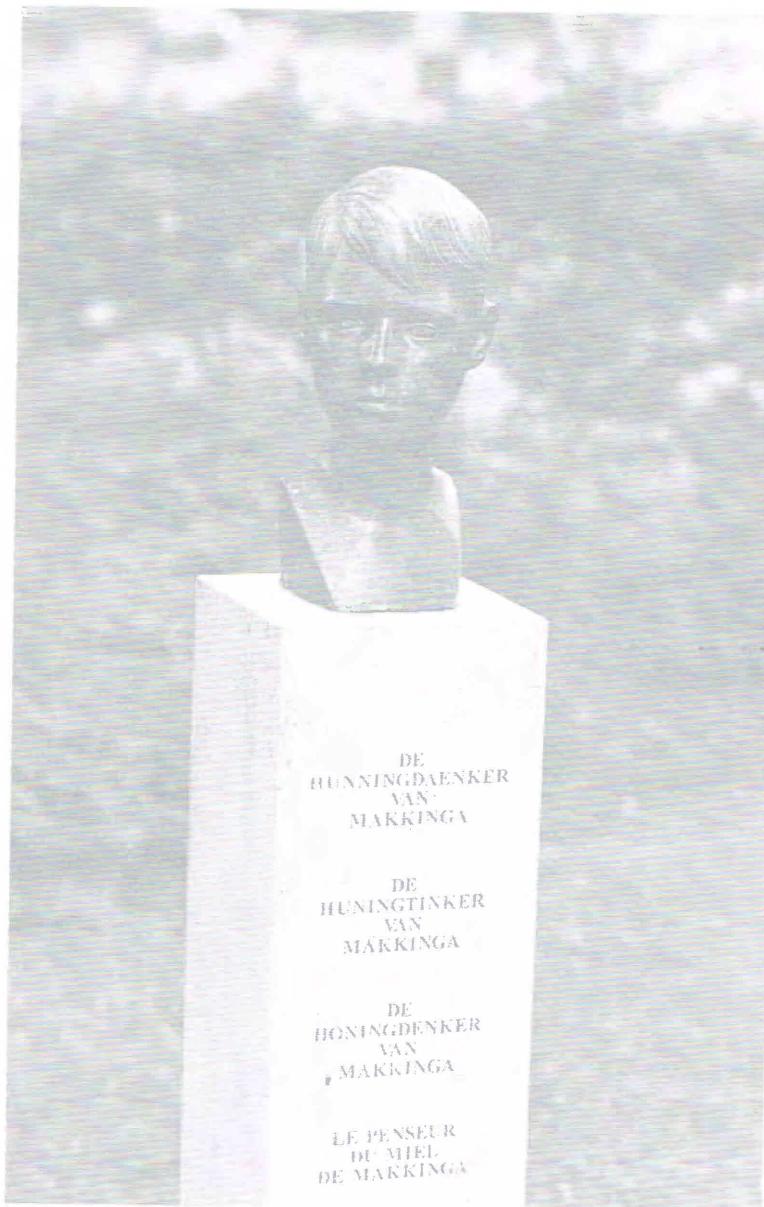
Mem,
mien laand
van melk en hunning,
de deurdeweekse mit
de schölk. Een witte
over Zundagse kleren.
Psalm zingende mit heit,
die twiede
stemme.

Ik was et kiend
mit et blonde haor, et
eupen gezichte. Wat
wus 'k van liefde en tied?

Dat mem kwam as 'k reup.
Heit mit iewige hanen, drie
körven vlocht op iene dag,
en zoveul daegen
in een weke as 'k
in jaoren was.

Vier tieden duurde hunning maeken;
Veurjaor,
Zoemer en
Naojaorsdracht.

Winterzit.
De bi'jen in ruste.
Toekomst was
et hoogste blokkien
op mien toren.
Speulenderwieze gruuide 'k
uut mien onschuldige kleren.

Ik wodde de jonge
mit de dubbele stemme.
Ik reup niet meer om mem
mar om wie dan? En wic

het antwoord geven?
Een ere vrouw, een mijere keuninginne?
Morgens de schaemte
veur de vlekken
in et witte laeken.
Et veurspeulen
van de eerste vlocht.
Argens tooide
een bruid heur mit
een gaezen sluier.

Mar 'k weigerde
een man te wodden,
om heit die iewig
körvén vlecht
en mem heur huud,
die staorigan vergaot
in een reenfelig petroon
van hunningraot.

Now
bin 'k et
oolde kiend.
Et zoemt mij in et heufd:
‘Een eer zal brulloft vieren’,
En al et zute
van mien ziel
blift him
hunning daenken.

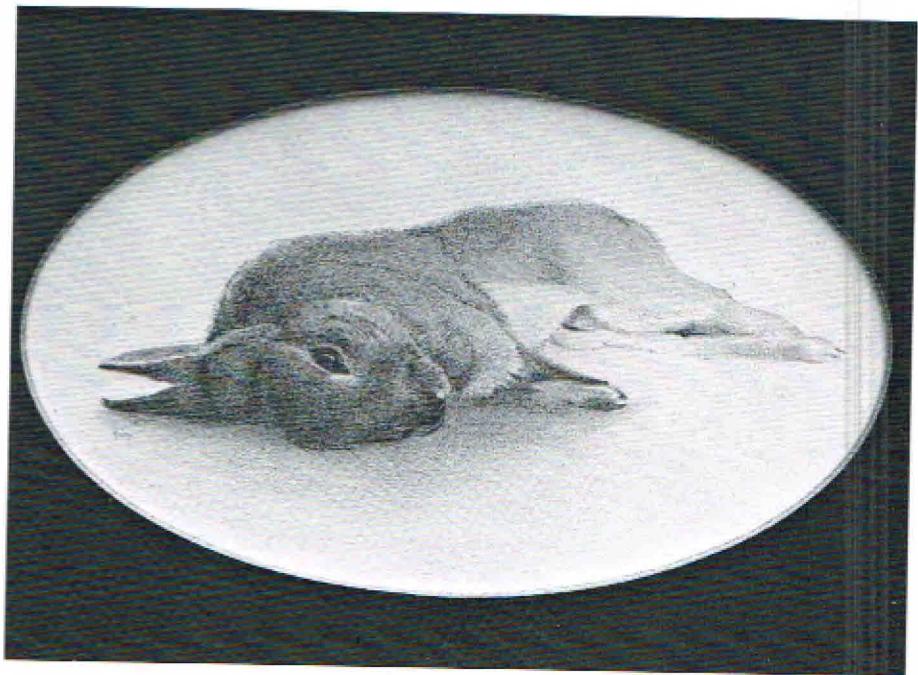
CHRISTUS - ONVOLTOOID

Zo heb 'k him vunnen:
in et veurbi'j gaon.

Een man,
meer wien as brood,
die him hielties weer
verslokte in et locht
dat zo volmaekt schiende.

Strukelende over de wereld
is hi'j him zels
kwietraekt in de wiend,
en de zwaore wollen vlagge
van de tied weerhooft him
d'r van om op te staon.
Lao'we him opbeuren.

Lao'we him
boven zien daegen uuttilen
om dit onvoltooide locht
te vernissen.

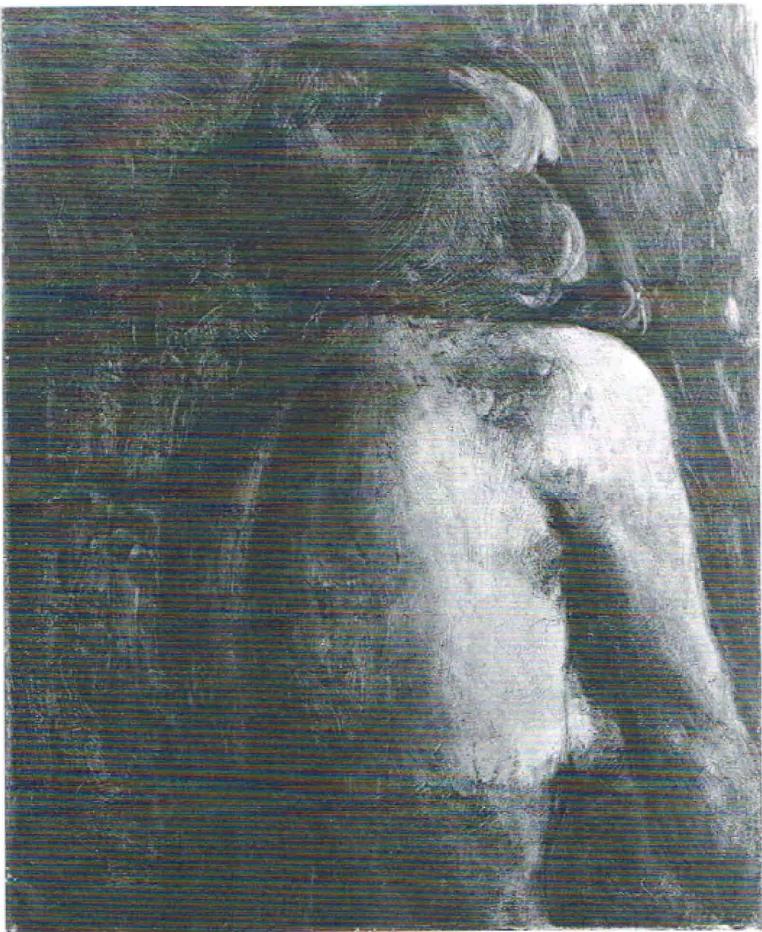

DOOIE KNIEN

Zo even was et
nog zoemer.
D'r was een darre,
zoveul weet 'k nog,
da'k et zoemen heurde
en de wiend
brocht de locht mit
van klaover.
Een herenhoentien
tripte van et iene
grössprieten

naor et aandere
over een draod van spinrag
as een brogge
daortussen spand.

Et schaad
- asof et een Oele was -
gong veur mi'j uit
over et laand.
Doe was d'r niks meer
as disse vremde sni'j
en een man die paorse
klaover op mien
netvlies schilderde.

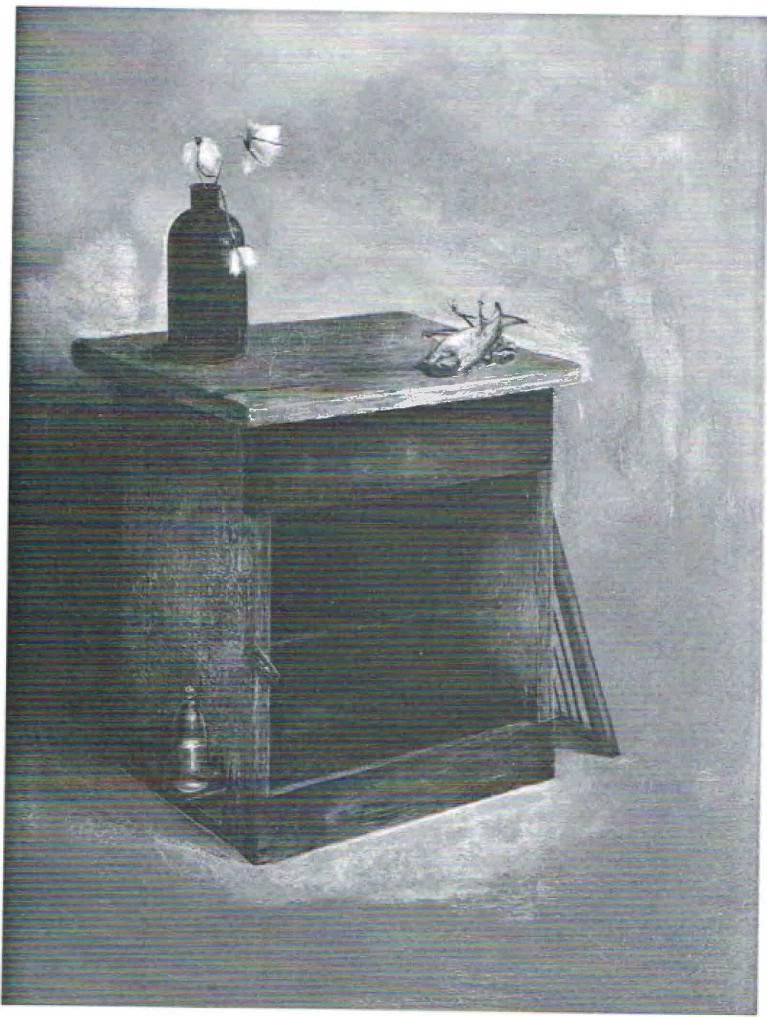
JENNIE

Zi'j keert heur
van mi'j of

onderwiel 'k heur
schildere mit
mien haastige kleuren
keert zi'j heur of

Bange is zi'j
veur de rattelschuten
in et dörp:
‘Hi’j het heur naekend zien !’

Zol zi'j heur ommedri'jen,
'k zol heur lente schilderen
mit de belofte van een zoemer
in heur waarme schoot,
mar hier past gien vrouw.
Zi'j keert heur
van mi'j.

KOUWE MIT DOOIE VOEGELTIES
EN VEENPLUUSTERS
- ET DEURTEN EUPEN -

...en an dit grös
zollen
- zo docht 'k -
voegelties gruuien
mit poties
as krassies
an de toppies vaaste

heur snaevelties
as knoppies
uutbottende en eupen
en veerties as tere
zieden pluusterties

bestreken
deur een ni'je
veurjaorswiend

en d'r zol leven inkomen
- zo docht 'k - een wiekslag
zol him vri'jmacken
a'k ze plokte.

ET LAANDSCHOP

Hier kent 't grös mi'j
hier wet et trilvenc
et ritme van mien gang
en de roemte voegt him
naor et plak
dat 'k inneme in dit
laandschop.

Et bin ommes de dörpen niet
of de huzen
die mi'j welkom hieten
noch is d'r een stoel
in die huzen
die mi'j kent.

Et bin de meensken die mi'j herkennen,
mi'j d'r in laoten en zeggen:
'Kom, breke mit oons et brood,
drinke mit oons de wien.'

En heur roemte
voegt him
naor et plak
da'k inneme.

INHOOLD

Verantwoording.....	5
De regen.....	6
God zien somme	7
Stellingwars.....	8
Wildernisjaoren.....	9
Veur de vrundinnen van vroeger.....	11
Greenzen.....	12
Uutzicht	13
Haast.....	14
Naachtsnij.....	15
Winter.....	16
Laantien pik.....	17
Huwliksboot.....	18
De gitaarspulder.....	19
Disse.....	20
Los	21
Winkelen.....	22
Mamme.....	23
Oma Anna.....	24
Ofscheid.....	25
Vrouw bi'j et raem.....	26
Zee mit vrundinnen.....	27
Tiedreize.....	29
Bedevaort.....	30
<i>Beeldend.....</i>	31
Wolf.....	33
De hunningdaenker.....	35
<i>In et veurbij' gaon'</i>	
Christus-onvoltooid.....	39
Dooie knien.....	41
Jennie.....	43
Kouwe mit dooie voegelties en veenpluusters	45
- et deurtien eupen -	
Et laandschop.....	47
Inhoold.....	48

Pattie meensken macken heur wel es ongerust over de schrieveri'je in et Stellingwarfs. Dat is lichtkaans wel es begriepelik, mar reden veur zwatgallighied is d'r beslist niet. Ie zien de hieltied weer kreatieve meensken naor veuren kommen die heur in gedicht of verhael uteren, en dat op een veerdige meniere, vri'j van strakke vormdwang en passende bi'j de tied. Anke Hoornstra (geb. 1958) is zoe'n iene.

Drie jaor leden wun ze een intergemientelike literaire pries, De Oolde Pook-pries, mit een riegel gedichten bi'j et wark van de Stellingwarver keunstschilder Riny Siemonsma. Op 'e lekaole radio heb ik heur gedicht 'Winter' al ommeraek prezen. 't Is een mooi veurbeeld van hoej' mit Stellingwarver woorden en beelden een indrokwekkende meniere van zeggen ontwikkelen kunnen. In de keunstgids 'In Verbelinge' (1999) schreef Anke een prachtig gedicht naor anleiding van et ni'je beeld 'De Hunningdaenker van Makkinge', maekt deur de Belgische kunstener Carlo Mistiaen. Heur optreden op 'e Europese taeledag 2000, lestdaegs in Oosterwoolde was een ontdekking veur de anwezige kenners en liefhebbers. De hoogste tied veur een dichtbundel van Anke Hoornstra, en... de hoogste tied veur jow om mit die bundel in de kunde te kommen!

Henk Bloemhoff